

КОМПАС: Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді

MIGRATION

КОМПАС

Посібник з освіти в області прав
людини за участі молоді

ВІДОБРАЖЕННЯ МЕРЕЖЕВОГО ВМІСТУ

Міграція та мігранти

Міграція та права людини

Міграційна політика ЄС

Міграція та мігранти

«На думку археологів, майже всі люди на Землі є мігрантами, оскільки людство виникло в Африці близько 200 тисяч років тому, а потім розповсюдилося по всьому світу — до Європи, Азії, Австралії та Південної Америки.... На сьогодні зафіксовано близько 200 мільйонів мігрантів у всьому світі. Проблеми і можливості, що пов'язані з міграцією, активно обговорюються політиками і простими людьми в усьому світі. Ми могли б назвати XXI століття віком мігрантів»».

Борис Альтнер, журналіст¹

Люди постійно переїзять в сьогоdnішньому глобалізованому світі. Міграція руйнує традиційні кордони між культурами, етнічними групами і мовами, і розвиває різноманітність, культурні та економічні багатства. Міграція також сприймається багатьма, як виклик або, навіть, як погроза. Це виклик механізмам захисту прав людей, які борються за повне виконання прав усіх людей, в тому числі й мігрантів, оскільки права мігрантів часто порушуються.

Інструменти і механізми Ради Європи, які застосовуються для мігрантів

Інтеграція мігрантів у Європі

Молодь і міграція

ВІДОБРАЖЕННЯ МЕРЕЖЕВОГО ВМІСТУ

- [3 явища](#)
- [Можна увійти?](#)
- [Змініть свої окуляри](#)
- [Пальці та долоні](#)
- [Мовний бар'єр](#)

КЛЮЧОВА ДАТА

20 червня
Всесвітній день
біженців

18 грудня
Міжнародний день
мігрантів

Зміст

Міграція — це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що включає будь-які пересування людей, незалежно від причин. Дати визначення терміна «мігрант» не так легко. За даними Європейського комітету з питань міграції, термін «мігранти» використовується... для позначення, залежно від контексту, емігрантів, мігрантів, що повертаються назад у свою країну, іммігрантів, біженців, переселенців та осіб з числа іммігрантів і/або членів етнічної національної меншості, яка утворилася через імміграцію»².

Міжнародна організація з міграції (МОМ) визначає термін «мігрант» як такий, що «стосується всіх випадків, коли рішення про міграцію приймається добровільно для особистої зручності без впливу зовнішнього примусового фактора».³

Ці два визначення, що вказані вище, відображають умовну відмінність між добровільними і вимушеними мігрантами. У разі добровільної міграції люди залишають свої власні домівки за власним бажанням, в основному через так звані «фактори тяжіння», наприклад, ширші можливості для кар'єрного росту, навіть якщо варіантів вибору іноді дуже небагато. Вимушена міграція, в основному, спричинена такими «факторами тяжіння», як переслідування, війна або голод, коли люди хочуть уникнути порушень своїх основоположних прав. Однак завжди є поєднання наявних факторів тяжіння і відштовхування. Багато мігрантів залишають свою країну як з економічних причин, так і намагаючись уникнути порушення своїх прав. Навіть економічні мігранти можуть вважатися вимушеними мігрантами, коли вони хочуть уникнути ситуацій, в яких порушуються їх економічні права.

Для Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН) біженці та безпритульні становлять окрему групу людей, тому що вони залишили свої будинки через серйозні загрози їх життю і свободам. УВКБ ООН попереджає про те, що існує ризик стирання тієї межі, що відокремлює біженців від інших груп мігрантів, які переїхали з однієї країни в іншу з економічних чи соціальних причин, або заради того, щоб підвищити рівень свого життя, в той час як біженці змушені бігти, щоб врятувати своє життя або зберегти свої свободи ⁴

Як міграція впливає на вашу країну? Чи є це країна призначення, країна походження або транзитна країна?

У цьому посібнику термін «мігрант» використовується в широкому сенсі, маючи на увазі всіх людей, які залишили свої домівки на тривалий час. Тим не менше, у разі потреби можна розділити цей термін за відмінними формами міграції. Крім того, слово «міграція» буде використовуватися для позначення міжнародної міграції, якщо не вказано інше.

Види міграції

Форми міграції можуть відрізнятися відповідно до різних факторів, наприклад мотиви міграції, правовий статус мігрантів або тривалість перебування. Деякі загальні категорії мігрантів:

Ми просимо дати притулок
для тих, хто був принижений.
Пабло Неруда

Впізнай себе в ній і в ньому,
які не схожі на тебе і мене.
Карлос Фуєнтес

Права людини: Теми

Перелік вправ

Календар прав людини

- **Тимчасові трудові мігранти** (також відомі, як гастарбайтери)
- **Висококваліфіковані мігранти**, що виїхали заради кар'єри: фахівці, які переміщуються в межах внутрішнього ринку праці транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій
- **Нерегулярні мігранти** (недокументована, нелегальна міграція): люди, які в'їжджають у країну без необхідних документів та дозволів
- **Вимушені мігранти:** біженці, шукачі притулку, або люди, змушені переселятися через такі зовнішні фактори, як збройні конфлікти або екологічні катастрофи
- **Члени родини:** люди переселяються до своїх близьких родичів, які вже мігрували
- **Мігранти, які повернулися:** люди, які повернулися до своєї країни походження після довгого перебування в іншій країні.

Біженці, безпритульні та вимушені переселенці в межах своєї країни користуються особливим захистом згідно з міжнародним законодавством. УВКБ ООН визначає ці групи наступним чином. **Біженець** — «це той, хто не може або не хоче повернутися до країни свого походження в силу достатньо обґрунтованих загроз стати жертвою переслідувань за ознакою раси, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань».⁵

Безпритульні — «особи, які потребують міжнародного захисту, чиї вимоги для формального статусу біженця досі не визначені».⁶

Вимушені переселенці в межах своєї країни — люди, «яких змусили або зобов'язали втекти або покинути свої будинки чи місця постійного проживання, зокрема в результаті або з метою уникнення збройного конфлікту, масових проявів насильства, порушень прав людини або природних чи техногенних катастроф, та які не перетинали міжнародно визнаних державних кордонів».⁷

Існує ще одна група, члени якої наштовхуються на аналогічні проблеми і порушення прав людини, хоча вони, можливо, зовсім не змушені змінювати своє місце проживання: особи без громадянства. Є люди, які не вважаються громадянами будь-якої держави, тому вони не можуть користуватися правами, передбаченими лише для громадян держави. Є безліч причин, з яких будь-яка особа може втратити громадянство, у тому числі, розпад таких країн, як Радянський Союз чи Югославія, або створення нових країн через деколонізацію. За оцінками, 12 мільйонів людей в світі не мають громадянства. УВКБ ООН згідно вимог Генеральної Асамблеї ООН зобов'язане запобігати і скорочувати кількість людей, що не мають громадянства, в усьому світі і захищати права людей без громадянства.

Міграція сьогодні

Зазвичай, дискусії щодо міграції починаються з позиції промислово розвинутих капіталістичних країн, зосереджуючи увагу на міграційних потоках між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються. Проте переважна більшість мігрантів переміщується в межах своєї країни. Кількість внутрішніх мігрантів приблизно в чотири рази перевищує кількість міжнародних

«Ми визнаємо, що міграція продовжує рости — це обумовлено віковою

мігрантів. Більше того, навіть якщо ми говоримо про людей, які перетинають міжнародні кордони, велика частина таких міграцій відбувається між країнами з аналогічним рівнем розвитку. Приблизно 60% мігрують між країнами, що розвиваються, або між розвиненими країнами, і лише 37% міжнародних мігрантів переїздить з країн, що розвиваються, до розвинених, а 3% мігрантів переїздить з розвинених країн до тих, що розвиваються.⁹ Що стосується біженців, дисбаланс навіть є ще більш виразнішим, оскільки у країнах, що розвиваються, зареєстровано 4/5 усіх біженців у світі. Таким чином, надання допомоги безпритульним та біженцям у світі найбільш необхідне у деяких найбідніших країнах світу.

Глобальні тенденції¹⁰

- Загальна кількість міжнародних мігрантів зросла приблизно з 150 мільйонів за 2000 рік до 214 млн людей у 2010 році, 57% міжнародних мігрантів з країн з високим рівнем доходів.
- Хоча кількість мігрантів у відсотках від усього населення світу залишається стабільною за період з 2000 по 2010 роки, кількість грошей, які мігранти відправили додому, різко зросла. Формальні і неформальні грошові перекази до країн, що розвиваються, не можуть перевищувати трьохкратну суму офіційної допомоги в цілях розвитку.
- Частка біженців серед мігрантів знизилася з 8,8% у 2000 році до 7,6% у 2010 році.
- За оцінками, близько 36 мільйонів людей були переселені у зв'язку з екологічною катастрофою в 2008 році.
- 43,7 мільйона людей у всьому світі були примусово переселені через конфлікти і переслідування в 2010 році, це найбільша цифра за більш ніж 15 років. Сюди відносилися 15,4 мільйона біженців, 27,5 млн вимушених переселенців в межах своєї країни і більше 837 500 безпритульних.
- 44% біженців і 31% безпритульних становили діти у віці до 18 років у 2010 році. 15 500 клопотань про надання притулку було подано з боку самотніх або розлучених з батьками дітей в тому ж році.

Міграція в Європі

Згідно звіту МОМ «Світова міграція у 2010 році» Європа дала притулок 73 млн мігрантам, це одна третина мігрантів у всьому світі за 2010 рік.¹¹ Російська Федерація є найважливішою, як країна походження і країна призначення, з більш ніж 12 мільйонами людей, які народилися у країні, але зараз живуть за кордоном, і 12 мільйонами народжених за кордоном, що живуть зараз у Росії.¹²

Серед мігрантів загальна кількість біженців в кінці 2010 року склала 1,6 мільйона людей. Європа отримала 11 500 клопотань про надання притулку від одиноких або розлучених з батьками дітей, що становить 74% таких клопотань, поданих в цьому році, і 5400 осіб було визнано біженцями, або їм було надано додаткову форму захисту.¹³ Основними країнами призначення для

гонитвою за кращим життям, а також через таке більш зрозуміле явище, як зміна клімату...»

Пан Гі Мун, Генеральний секретар ООН⁸

Міжнародна організація з питань міграції є міжурядовою організацією, що займається гуманною та впорядкованою міграцією в інтересах усіх людей шляхом надання послуг та консультацій урядам і мігрантам.

біженців були Франція, за нею йде Німеччина, в той час як основною країною походження була Сербія (включаючи Косово) в 2010 році.¹⁴ Водночас, населення Сербії найбільш розкидане по всій Європі, з більш ніж 228 000 вимушеними переселенцями в межах своєї країни і 73600 біженцями, відповідно до даних УВКБ.

www.iom.int

Існує велика кількість вимушених переселенців у межах своєї країни в Європі, в тому числі понад 600 000 на Балканах, а також близько 1,1 млн у Вірменії, Азербайджані, Грузії та Російській Федерації.¹⁵ Відсутність громадянства, зокрема в результаті розпаду колишнього Радянського Союзу, залишається проблемним питанням. Точна кількість людей, які не мають громадянства в країнах Східної Європи, не відома, можливо, ця цифра перевищує 120 000.¹⁶

Скільки людей емігрують з вашої країни щорічно? Куди вони направляються? Чому?

Міграція та права людини

Право на вільне пересування в межах та за межами країни визнається у Загальній декларації прав людини. У статті 13 йдеться про те, що «кожна людина має право на свободу пересування і проживання в межах кордонів кожної держави» і «кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою країну, а також повертатися до своєї країни». Тим не менше, немає ніяких міжнародних документів, в яких вибір своєї країни проживання визнано правом людини.

Кожен вповноважений мати усі права і свободи, викладені в цій Декларації, без будь-яких відмінностей.
Загальна декларація прав людини

Як і всі люди, мігранти володіють правами людини. Положення щодо інструментів захисту прав людини поширюються на всіх, в тому числі на мігрантів. Проте, часто існує великий розрив між правами, які гарантує закон міжнародних прав людини для біженців, безпритульних, трудящих мігрантів та інших подібних груп, і реаліями з якими вони стикаються. Їх права часто порушуються, у тому числі право на життя, свободу і безпеку.

Особлива вразливість мігрантів пов'язана з їх імміграційним статусом: вони перетнули міжнародні кордони, щоб в'їхати в іншу країну, громадянами якої вони не являються і в якій вони можуть, як правило, залишитися жити і працювати легально тільки з письмової згоди влади країни. Вони чужі у суспільстві приймаючої країни, тому вони можуть не знати місцевої мови, законів чи соціальних звичаїв, що послаблює їх здатність знати і відстоювати свої права. Вони можуть піддаватися дискримінації на роботі і в повсякденному житті, зіткнутися з проявами расизму і ксенофобії, а також стати жертвами злочину, здійсненого на основі упередженого ставлення.

Мігранти, що в'їжджають до транзитної країни або країни призначення без необхідних документів (або втратили свій правовий статус пізніше), можуть бути затримані на тривалий період представниками регулюючих органів і зазнавати нелюдського або принизливого ставлення до себе, не маючи доступу до правової допомоги. Нелегальні мігранти

також можуть наразитися на зловживання та експлуатацію з боку роботодавців, агентів міграційних служб, корумпованих чиновників і злочинних угруповань. Жінки можуть легко стати об'єктом сексуальної експлуатації. Контрабандисти і торговці людьми часто використовують нелегальних мігрантів.

Які права мігрантів найчастіше порушуються у вашій країні?

Захист прав мігрантів: міжнародні інструменти і механізми

Існує цілий ряд документів і механізмів, що забезпечують виконання прав мігрантів, в тому числі інструменти, які покликані захищати певні групи мігрантів.

Право на притулок. Захист біженців

Право на захист від переслідувань визнається як право людини згідно Загальної декларації прав людини. Це право є основоположним у Конвенції про статус біженців, прийнятої Організацією Об'єднаних Націй в 1951 році ¹⁷, а її Протокол, що вступив в дію 1967 року, став універсальним стандартом прав на отримання притулку.

Ця Конвенція, яка також відома як Женевська конвенція, є основним елементом захисту біженців. Вона спирається на ряд основоположних принципів, в першу чергу, на заборону дискримінації, кримінального покарання і заборону примусового повернення біженців. Принцип кримінального покарання означає, що людина, яка виїжджає з території, де її життю чи свободі загрожує небезпека через її расу, віросповідання, громадянство, належність до певної соціальної групи або політичні переконання, і подає до влади клопотання про захист відразу після її в'їзду до країни-учасниці Конвенції, не може бути покарана за незаконний в'їзд або перебування у чужій країні. Заборона примусового повернення біженців означає, що особа, яка потребує притулку і захисту, не може повертатися через кордон до тієї країни, в якій її життю загрожує небезпека або порушується її право на свободу за причинами, зазначеними вище. Відповідно до Конвенції, міграція біженців може обмежуватися лише у певному обсязі.

У 1950 році Генеральна Асамблея ООН заснувала Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ), завдання якого полягає в наданні кожному права на вимогу притулку. УВКБ ООН веде і координує міжнародну діяльність, спрямовану на захист біженців, і контролює виконання прав, передбачених у Конвенції.

14-й Далай-Лама
Гійом Аполлінер
Олександр Грехем Белл
Джозеф Конрад
Альберт Ейнштейн
Анна Франк
Ісмаїл Кадаре
Генрі Кіссінджер
Аятолла Хомейні
Карл Маркс
Рігоберта Менчу
Жан Рено

були біженцями.

Група, яка потребує особливого захисту, — це діти, особливо неповнолітні без супроводу дорослих, оскільки вони є особливо уразливими до порушень своїх прав. УВКБ ООН видало спеціальні довідники для міграційних органів з метою врахування нагальних інтересів дитини¹⁸. Комісар Ради Європи з захисту прав людини закликав уряди враховувати погляди та інтереси дітей-біженців в офіційних положеннях.¹⁹

Міграція людей через зміни клімату, яка також зветься екологічною міграцією, є відносно новим явищем, тому виникають нові проблеми, що пов'язані з порушенням прав людини. Кліматичні біженці не можуть отримати статус біженця згідно Женевської Конвенції; можливий захист на даний момент для них — це вид на проживання, що надається на гуманітарних основах. Права кліматичних біженців розглядаються як нові права, що з'являються.

Чи екологічні мігранти повинні користуватися рівним захистом на рівні з біженцями?

Захист трудових мігрантів

Спеціальний доповідач з питань захисту прав мігрантів

Комісія ООН з прав людини призначила в 1999 році спеціального доповідача з питань захисту прав мігрантів «з метою вивчення способів і засобів подолання існуючих труднощів, що перешкоджають всебічному та ефективному захисту прав людини цієї вразливої групи».²⁰ Спеціальний доповідач Габрієла Родрігес Пісарро заявила, що є «прогалина у міжнародній юриспруденції захисту прав людини в цій галузі. Цілком універсальна система захисту біженців означає, що порушення їх громадянських і політичних прав можуть бути визнані і виправлені... Тим не менше, порушення економічних, соціальних і культурних прав не визнані і можуть стати серйозним приводом для людей, щоб покинути місце свого походження»²¹

Згідно результатів оцінки, 10 мільйонів людей з Африки були змушені мігрувати протягом останніх двох десятиліть через опустелювання або погіршення умов навколишнього середовища.

Міжнародна конвенція ООН про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей, прийнята в 1990 році, є найбільш комплексною міжнародною угодою у сфері міграції і захисту прав людини. Проте, станом на серпень 2011 року, лише 44 країни ратифікували її, але жодна країна з високою кількістю іммігрантів ще не зробила цього. Що стосується членів Ради Європи, тільки Азербайджан, Албанія, Боснія і Герцеговина та Туреччина ратифікували її. Конвенція не створює нових прав для мігрантів, але забезпечує доступ до медичного обслуговування та належні умови праці, однакові з громадянами цієї держави. Конвенція проголошує, що всі мігранти повинні мати доступ до мінімального рівня захисту. Вона вимагає від держав вжити заходів для запобігання незаконного переміщення, а також працевлаштування мігрантів в кризовій ситуації, але в Конвенції також підкреслено, що основні права нелегальних мігрантів повинні гарантовано виконуватися.

Важливе питання, яке тісно пов'язане з міграцією та захистом прав людини, — це торгівля людьми. Оскільки можливості людей мігрувати юридично обмежені, вони часто ризикують і звертаються до посередників, які можуть скористатися їх становищем, наприклад, оплачувати витрати на міграцію в обмін на те, що мігрант працюватиме виключно на торговця людьми.

Стаття 4 Європейської конвенції про захист прав людини (ЕКПЛ) суворо і категорично забороняє рабство і примусову працю. Рада Європи прийняла Конвенцію щодо протидії торгівлі людьми (чинну з 2008 року), що зобов'язує держави запобігати торгівлі людьми, переслідувати торговців людьми та захищати жертв торгівлі людьми. Через прихований характер цієї справи ніхто не може точно встановити, скільки людей у світі стали жертвами торгівлі людьми, але згідно з оцінками, статистика становить від декількох сотень тисяч до декількох мільйонів. У Європі більш ніж 140 000 людей стали жертвами торгівлі людьми, багато людей були змушені займатися проституцією²². Мігранти, які стали жертвами торгівлі людьми, можуть опинитися в ситуації, схожій на рабство, у випадку, коли їхні паспорти конфіскували або вони фактично трималися під замком.

Захист осіб без громадянства

Статус апатридів (осіб без громадянства) регулюється Конвенцією ООН про статус осіб без громадянства²³, прийнятою в 1954 році, а також Конвенцією ООН про скорочення апатридізму²⁴. УВКБ ООН, що зобов'язане захищати права апатридів, працює з урядами, іншими установами системи ООН та громадянським суспільством для вирішення цієї проблеми.

Міграційна політика ЄС

Шенгенські угоди (1985, 1990 рр.) передбачають вільне пересування і необмежене подорожування громадян з країн, які входять до Шенгенської зони (на даний момент це 22 держави-члени Європейського Союзу, а також Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн і Швейцарія), вони можуть жити, вчитися або працювати, де забажають. Тим не менш, анулювавши старий прикордонний контроль, ЄС створив ще більш суворіший «кордон», щоб захистити свою територію.

Загальна політика міграції та надання притулку стійко розвинулася серед країн-членів ЄС через значні міграційні рухи і сучасний спосіб життя людей у Європі. Шенгенська система з її механізмами контролю кордонів, Дублінською конвенцією (1997р.) та регулюючим документом з контролю міграції у країнах третього світу, що дозволяють легко контролювати і депортувати небажаних мігрантів, які в'їжджають до однієї з держав-членів Шенгенської зони, значно скоротили кількість людей, що шукають притулку, однак через це сильно зросла кількість нелегальних мігрантів.

«Міграція є природним явищем, яке було в минулому, існує сьогодні і буде існувати завтра. Міграція нагадує мені хвилі на морі: такі ж самі припливи, кругообіг і глибинні течії. І кумедним є те, що деякі політики стверджують, що вони у змозі зупинити ці хвилі».

*Анастасія Денисова,
активістка у боротьбі за
права людини*

Аналогічний безвізовий режим існує в деяких країнах Співдружності незалежних держав (у тому числі в усіх державах пострадянського простору, крім країн Балтії та Грузії), тому багато мігрантів з Афганістану та інших країн Центральної Азії використовують цей спосіб для в'їзду до Росії або України як країни призначення, або як транзитної країни до ЄС.

Дублінський Регламент Європейського Союзу

У Дублінському Регламенті (на зміну попередній Дублінській конвенції) визначено держави-члени ЄС, які відповідають за розгляд клопотань про надання притулку біженцям. У цьому Регламенті встановлено базу даних відбитків пальців осіб, які шукають притулку, яка називається EURODAC. Біженці повинні подати клопотання про надання притулку в країні первинного в'їзду до ЄС, до якої вони прибули і де зняли їх відбитки пальців. Особи, які шукають притулку, можуть бути повернуті до іншої країни-члена ЄС, якщо вони зможуть довести, що вони в'їхали до ЄС через цю країну (повітряним, наземним або водним транспортом), або подали клопотання про надання притулку у цій чи іншій державі. Територія, на яку розповсюджується Дублінський Регламент, була розширена до таких країн, як Норвегія, Ісландія і Швейцарія, які не входять до ЄС.

У цій системі величезну увагу приділено питанню міграції у тих кількох країнах ЄС, які, згідно свого географічного розташування, більш імовірно можуть стати країнами першого в'їзду для осіб, які шукають притулку.

ЄС дуже сподівається, що сусідні країни заборонять в'їзд людей через свої кордони. Завдання контролювати кордони ЄС поступово переходить до країн походження мігрантів або транзитних країн. Відправлення мігрантів у центри утримання правопорушників під вартою в деяких країнах в межах і за межами ЄС (навіть в Африці), а також депортація стали стандартною практикою в Європі, через це права людини стали порушуватися більше. Критики стверджують, що в той час, як Європа намагається сформувати «спільну територію» для гарантій свобод, справедливості і безпеки, вона створює ізольовану підгрупу громадян з нижчого класу з держав, які не є членами ЄС і започатковує «Фортецю Європи».

Візові вимоги до громадян, які прибувають з неєвропейських країн, стали дуже суворими, в той час як на перевізників накладаються дуже великі штрафи за транспортування нелегальних пасажирів. Те саме відбувається у країнах Східної Європи. Дуже жорстка політика, що ведеться у багатьох європейських країнах, може змусити іммігрантів повернутися до незаконних способів проникнення до Європи. Вони часто стають жертвами організованих груп торговців людьми. Більшість з них ніколи не потрапляє до Європи, а деякі гинуть в дорозі.

Мігранти — не злочинці

«Вони прибувають з-за океану в хитких і небезпечних човнах, багато з них гине по дорозі, а їх тіла, як тіла людей, чия особистість не встановлена, плавають біля європейських берегів. Вони перетинають країни, ховаючись в задній частині вантажних автомобілів контрабандистів, проїжджаючи

Згідно з даними, зібраними групою контролю «Європейська Фортеця», станом на 8 серпня 2011 року з 1988 року померло

тисячі кілометрів в жорстких і небезпечних умовах. Вони знаходять способи, щоб незаконно перетнути сухопутні кордони, або проходять прикордонний контроль з підробленими документами.... Європейські країни, як правило, вважають, що такі люди становлять «загрозу безпеці». Прагнучи захистити свої кордони, вони накладають кримінальну відповідальність на цих мігрантів, тримають їх в тюремних умовах, і депортують їх якомога швидше навіть до країн, де їм загрожує переслідування та тортури. Ці іноземці не злочинці, вони винні тільки в тому, що прагнуть до кращого життя, хочуть знайти добру роботу або, в найгіршому випадку, шукають захисту від переслідування. Всі мігранти мають право на загальні права людини і їх слід поважати».

Томас Хаммарберг, Комісар з захисту прав людини Ради Європи ²⁶

щонайменше 17 738 осіб, які намагалися потрапити до Європи. ²⁵

Коли мігранти досягають кордонів Європи, вони наражаються на іншу небезпеку, в тому числі можуть бути затримані і депортовані. Відповідно до Європейського законодавства про захист прав людини, державам не забороняється затримувати нелегальних мігрантів. Стаття 5(1)(f) ЄКПЛ дозволяє «законний арешт або затримання особи з метою заборони її недозволеного в'їзду до країни, чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції».

Інструменти і механізми Ради Європи, які застосовуються для мігрантів

Згідно ЄКПЛ, держави-члени Ради Європи гарантують виконання прав, викладених у Конвенції, не лише перед своїми громадянами, але й перед кожною людиною в межах її юрисдикції.

Дублінський регламент використовувався багаторазово Європейським Судом з прав людини. Наприклад, у справі М.С.С. проти Бельгії та Греції (2011 р.) Суд встановив, що Бельгія порушила ЄКПЛ, повернувши афганського безпритульного до Греції, де умови утримання і життя були нелюдськими і такими, що принижують гідність, а клопотання з проханням про надання притулку не було розглянуто належним чином через недоліки системи для біженців; Бельгія знала про ці умови, але все ж депортувала його. Оскільки Греція не єдина країна, що не забезпечила належних умов утримання, «Дублінську систему» ЄС було поставлено під сумнів, оскільки вона заснована на помилковій передумові, що держави-члени ЄС усі є безпечними і в змозі впоратися з справами біженців.

Багато інших скарг також пов'язані з депортацією іноземців. У справі Бадера та інших проти Швеції (2005 р.) Суд встановив, що якщо заявник буде депортований до Сирії, йому загрозуватиме реальний ризик отримати відверту відмову у справедливому судовому розгляді і винесення потенційного смертного вироку. Тому Суд постановив, що Швеція не виконала свого обов'язку захищати права кожного на життя відповідно до Конвенції. У справі Д. проти Сполученого Королівства (1997 р.) Суд розглянув справу людини, яка помирала від СНІДу, через депортацію до країни, в якій вона точно не зможе отримати доступ навіть до основної медичної допомоги, яку вона вимагала

відповідно до статті 3. Тому Суд прийняв рішення, що депортація в цьому випадку була правопорушенням. У справі Нолан і К. проти Росії (2009 р.) Суд встановив, що примусове розлучення з одинадцятимісячним сином через заборону на в'їзд заявника до Росії є порушенням права на повагу до сімейного життя.

У Конвенції Ради Європи про правовий статус трудящих-мігрантів (1977 р.) встановлені основоположні права для трудящих-мігрантів і членів їх сімей, а також згідно Конвенції забезпечується їх соціальний розвиток і благополуччя. Рада Європи протягом багатьох років видала багато рекомендацій щодо впорядкування національних положень, що стосуються надання притулку, підвищення кваліфікації посадових осіб, відповідальних за процедури надання притулку, затримання осіб, які шукають притулку, повернення осіб, яким відмовили у наданні притулку, а також надання додаткового і тимчасового захисту.

До Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЕ) відноситься Комітет з міграції, біженців і переміщених осіб. Діяльність цього Комітету спрямована на аналіз найбільш проблематичних галузей заяків і несевідповідальність, включаючи, серед іншого, питання, що пов'язані зі становищем неповнолітніх без супроводу дорослих, значення міграції у демографічних процесах, а також захист мігрантів та біженців. У своїй доповіді за 2011 рік Комітет висловив занепокоєння з приводу відсутності національного законодавства і керівництва щодо захисту дітей, які не мають офіційних документів на право проживання у країні, та закликав держави-члени Конвенції здійснити відповідні законодавчі заходи і усунути такі перешкоди, як адміністративні обмеження, дискримінацію або недостатню обізнаність, з метою забезпечення повного виконання цих прав у житті.

Інтеграція мігрантів у Європі

Расизм, ксенофобія і анти-іммігрантські настрої процвітають у багатьох країнах. Мігранти легко стають мішенню для расистів або ксенофобних політиків, які звинувачують мігрантів у соціально-економічних проблемах, що виникають в їх громадах. «Мігрантофобія» стала серйозною проблемою, що перешкоджає інтеграції та взаєморозумінню та призводить до відчуження і насильства, спрямованого стосовно мігрантів в багатьох європейських країнах. Багато видатних політиків, у тому числі глави великих європейських держав, стверджують, що мультикультуралізм має негативний вплив.

Терор проти «мультикультуралізму»

Андерс Берінг Брейвік, норвезький правий екстреміст, зізнався у бомбардуванні урядових будівель в Осло, Норвегія, в результаті якого загинули 8 людей, а також у масовому розстрілі в таборі Ліги трудової молоді Лейбористської партії на острові Утойя, де він убив щонайменше 68 людей, в основному підлітків, 22 липня 2011 року. Брейвік оголосив себе християнином, який консервативно виступає проти мультикультуралізму.

Дитина і лише дитина повинна бути на першому місці. Він або вона має всі права дитини, виконання яких гарантується Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про захист прав дитини, а також іншими міжнародними інструментами захисту прав людини.

*Доповідь ПАРЕ, 2011 р.
Комітет з міграції, біженців і переміщених осіб ²⁷*

Європа стоїть перед необхідністю впровадження важливих демографічних змін, враховуючи культурні відмінності, характерні для міграційних рухів. Існуючі підходи до інтеграції і до контролю за культурними відмінностями ставляться під сумнів. «Як ми вже розуміємо, мультикультуралізм дозволяє паралельним громадам розвиватися всередині однієї держави... Це необхідно припинити», — стверджував Турбйорн Ягланд, Генеральний секретар Ради Європи.²⁸ Якщо мультикультуралізм має негативний вплив, то яке рішення необхідно прийняти? Відповіддю може бути те, що називається «інтеркультуралізмом», який забезпечує виконання особистих прав кожного, без будь-якої дискримінації. У інтер- культурному суспільстві люди мають право на збереження своєї етнічної, культурної та релігійної приналежності, а інші повинні бути терпимими до такої приналежності.

Як ви вважаєте, чи справедливе також для мігрантів прислів'я: «Коли ти в Римі, роби як римляни»?

У 2008 році Рада Європи прийняла Білу книгу з міжкультурного діалогу — «Жити разом у рівності й гідності», у якій стверджується від імені урядів 47 держав-членів Ради Європи, що наше спільне майбутнє залежить від здатності захищати і розвивати права людини, що закріплені в Європейській конвенції з прав людини, підтримувати демократію і виконувати закони та розвивати взаєморозуміння. В ній доводиться, що міжкультурний підхід створює орієнтовану на майбутнє модель управління міжкультурними відмінностями. Якщо йдеться про втілення в життя певної європейської ідентичності, вона має спиратися на спільні фундаментальні цінності, повагу до спільної спадщини і культурного різноманіття, а також на поважання гідності в однаковій мірі для кожної людини». ²⁹

Центр адаптації та освіти для дітей-біженців

Цей центр є одним з проектів Комітету «Громадянське сприяння» НУО, що створений у 1996 році, коли багато біженців з Чечні тікали від війни і вирушали до Москви. Московські школи, порушуючи закон, відмовилися прийняти учнів, чиї батьки не мають офіційної реєстрації у столиці. Багато молодих людей почали вчити дітей, яких не прийняли до школи. У 2001 році цьому Комітету вдалося побороти таку дискримінацію, але все ж таки потреба в такому центрі не зникла: багато дітей-мігрантів, які зазнали стресу, потребують додаткового навчання

Молодь і міграція

Молоді люди історично складають велику частку мігрантів. Проте, перспективи для молоді рідко беруться до уваги під час національних та міжнародних дебатів з питань міграції. Потреби молодих мігрантів повинні більше враховуватися, та необхідно визнати їх значення в європейському суспільстві. У Рамковому документі Ради Європи з молодіжної політики — Порядок денний 2020 р. — особлива увага приділяється підтримці молоді, яка працює з молодими

Міжкультурне спілкування дозволяє нам рухатися вперед разом, ставитися до різних особистостей конструктивно і демократично на основі загальних універсальних цінностей.

Біла книга з міжкультурного діалогу

біженцями, шукачами притулку та переміщеними особами.

З одного боку, молодь користується позитивними аспектами мобільності та використовує такі Європейські програми, як Erasmus Mundus, Європейська добровільна служба ЄС, Рада Європи та інші суб'єкти, включаючи молодіжні організації. З іншого — молоді мігранти стикаються з багатьма проблемами. За оцінками, в Європі близько 12 мільйонів молодих людей народилися і виросли в суспільствах, до яких їх батьки не належать. Хоча вони зросли в цих країнах, багато з них все ще вважаються іммігрантами.

Міжкультурний діалог відіграє важливу роль у боротьбі з нетерпимістю та сприяє взаєморозумінню. Освітні програми як у формальній, так і неформальній сфері спілкування та робота молоді є ефективними інструментами для розвитку міжкультурних компетенцій, розширення обізнаності про проблеми міграції та представлення етнічної, релігійної, мовної та культурної відмінності як джерела розвитку, а не як проблеми. Європейський молодіжний форум опублікував програмний документ з питань молоді і міграції³¹ 31 в 2008 році, акцентуючи увагу на ситуації дітей-мігрантів, особливо неповнолітніх дітей, розлучених з їхніми батьками або опікунами, оскільки вони особливо схильні до ризику зловживання і їх також часто затримують в контексті порушення Конвенції ООН про права дитини та Рекомендацій Парламентської асамблеї Ради Європи «Про захист і надання допомоги дітям, розлученим з батьками і шукаючим притулку»³². Молодіжний сектор Ради Європи спільно з УВКБ ООН також започаткували проект про права та інтеграцію дітей, розлучених з батьками та біженців перехідного віку, що шукають притулку.

18 грудня

18 грудня — це не тільки Міжнародний день мігранта, але і назва бельгійської організації, діяльність якої спрямована на те, «щоб права всіх мігрантів визнавалися і ефективно захищалися, а також щоб створити середовище для мігрантів, в якому вони б відчували себе повноправними учасниками у будь-якому суспільстві».33 Організація «18 грудня» організовує міжнародну радіотрансляцію щороку в Міжнародний день мігрантів для об'єднання громад мігрантів всього світу, а також, щоб відзначити досягнення мігрантів і розповісти про свої проблеми за допомогою активного залучення радіостанцій і організацій з усього світу. У 2010 році всього 147 станцій з 49-ти країн на 4-х континентах брали участь у цій події.

Багато організацій, залучених до вирішення питань мігрантів, шукають партнерів.

«Голоси молодих біженців» у Європі докладають зусиль, щоб об'єднати і зміцнити голоси молодих біженців та їхніх організацій в Європі. Їх діяльність включає підвищення потенціалу для молодих біженців та їх організацій, пропаганду і агітацію, зміцнення глобальних і регіональних мереж молодих біженців, забезпечення доступу до важливої інформації і обмін передовим досвідом.

Європейська рада з питань біженців та вигнанців, Загальноєвропейський союз, що включає близько 70 організацій з 30 країн світу, спрямовані на заохочення до нового ставлення до проблем біженців у Європі на основі активної

«Міжкультурні методи освіти... повинні впроваджуватися в школах з метою розвитку компетенції студентів для міжкультурних діалогів».

*Рагузька Декларація
Європейсько — арабської
молодіжної конференції у
справах молоді, міграції та
розвитку*³⁰

політичної діяльності та даних досліджень. Вона працює для зміцнення контактів між неурядовими організаціями, які надають допомогу біженцям, шляхом створення мереж і запровадження різних заходів. Вони також проводять навчальні курси щодо законодавства з питань біженців для юридичних консультантів та юристів з різних країн Європи.

Посилання

- 1 Борис Альтнер. Вік мігрантів (російською мовою) <http://www.rosbalt.ru/main/2006/06/28/258300.html>
- 2 Європейський комітет з питань міграції, домашня сторінка, http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp
- 3 Глосарій з міграції, МОМ, http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/serial_publications/Glossary_eng.pdf
- 4 Внесок УВКБ ООН у Глобальний форум з міграції та розвитку (Брюссель, 9–11 липня 2007 року), <http://www.unhcr.org/468504762.pdf>
- 5 Конвенція і Протокол щодо статусу біженців, УВКБ ООН, <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf>
- 6 Глобальні тенденції 2009р: Біженці, шукачі притулку, депортовані, переміщені в межах країни та особи без громадянства, УВКБ ООН, <http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html>
- 7 Керівні принципи внутрішнього переміщення, ООН, <http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html>
- 8 Звертання до Глобального форуму з міграції та розвитку, 10 липня 2007 року.
- 9 Доповідь про розвиток людини 2009, ООН, 2009; http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf
- 10 Джерела: Факти і цифри, МОМ (<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>); Контроль розвитку стихійного лиха в контексті зміни клімату, Управління ООН з координації гуманітарних питань (ООНА), Центр контролю міграцій в середині країни (IDMC) і Норвезька рада у справах біженців, 2009; ([http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(28httpInfoFiles\)29/12E8C7224C2A6A9EC125763900315AD4/\\$file/monitoring-disaster-displacement.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(28httpInfoFiles)29/12E8C7224C2A6A9EC125763900315AD4/$file/monitoring-disaster-displacement.pdf)); УВКБ, Глобальні тенденції 2010 (<http://www.unhcr.org/4dfa11499.html>)
- 11 Звіт з міграції в усьому світі, МОМ, 2010., http://migration.ucdavis.edu/mm/more.php?id=3668_0_5_0
- 12 Звіт з міграції в усьому світі, МОМ, 2010, http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
- 13 УВКБ <http://www.unhcr.org/4dfa11499.html>
- 14 УВКБ <http://www.unhcr.org/4d8cc18a530.html>
- 15 http://www.coe.int/t/dg4/sport/sportineurope/ballonsrouges_en.asp
- 16 УВКБ <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e48d1e6>
- 17 Ця конвенція часто згадується як «Женевська конвенція», хоча вона не є однією з Женевських конвенцій, які мають справу з допустимою поведінкою у разі війни.
- 18 Рекомендації УВКБ ООН щодо врахування насущних інтересів дитини, 2008 р; <http://www.unhcr.org/4566b16b2.html>
- 19 http://commissioner.cws.coe.int/tiki-view_blog_post.php?postId=71
- 20 Комісія з резолюції прав людини 1999/4, http://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E_CN_4-RES-1999-44.doc
- 21 Доповідь Спеціального доповідача пані Габрієли Родрірес Пісарро, 2000р., [http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/a88193001b1c7492802568a3005c421e/\\$FILE/G0010036.pdf](http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/a88193001b1c7492802568a3005c421e/$FILE/G0010036.pdf)
- 22 Інформаційний бюлетень з питань торгівлі людьми, Управління ООН з наркотиків і злочинності на основі статистики за 2010 р, http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/UNWTF_fs_HT_EN.pdf
- 23 <http://www2.ohchr.org/english/law/stateless.htm>
- 24 http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/6_1_1961.pdf
- 25 <http://fortresseurope.blogspot.com>
- 26 Документ з викладенням позиції про права мігрантів з нерегульованим статусом, 24 червня 2010 р, <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1640817>
- 27 Незареєстровані діти-мігранти з нерегульованим статусом: реальна причина для занепокоєння, 2011р., Парламентська асамблея <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12718.pdf>
- 28 Рада Європи попереджає про мультикультуралізм, газета Файнэншел Таймс (Велика Британія), 16 лютого 2011 р.; <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/72c02d9a-39c6-11e0-8dba-00144feabdc0.html#axzz1bhKhsit>
- 29 http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf
- 30 http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2010_Ragusa_Declaration_en.pdf
- 31 Програмний документ з питань молоді та міграції //Європейський молодіжний форум, 2008 р.
- 32 <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erect1703.htm>
- 33 18 грудня — Щорічний звіт за 2010 р, http://www.december18.net/sites/default/files/d18_annual_report_2010.pdf

COUNCIL OF EUROPE PORTAL

Council of Europe, Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex - Tel. +33 (0)3 88 41 20 00 - Fax. +33 (0)3 88 41 20 00

Disclaimer - © Council of Europe 2016 - © photo credit - Contact - RSS